

VIAȚA PRIVATĂ ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: UN DEZECHILIBRU PERICULOS PENTRU JURNALIȘTI

Patricia Zghibarța

Introducere

Limitarea accesului la informație continuă să reprezinte o provocare serioasă pentru activitatea jurnaliștilor din Republica Moldova. Începând cu anul 2013 țara a coborât de pe locul 55 pe locul 91 în Indicele Libertății Presei¹ și în prezent se află pe locul 60 din 126 în clasamentul privind accesul la informație a organizației internaționale World Justice Project.² Una din cauzele principale ale acestei probleme în Republica Moldova este tendința legislativă și administrativă sistematică de a da prioritate dreptului cetățenilor la viața privată și la protecția datelor cu caracter personal în defavoarea drepturilor lor, la fel de importante, la adevăr și libera exprimare. De prea multe ori eforturile jurnaliștilor de a accesa informații de interes public sunt împiedicate de refuzul autorităților publice și al altor furnizori de informație de a oferi informațiile solicitate, invocând în mod nejustificat protecția datelor cu caracter personal și alte aspecte procedurale.

Cauza principală a acestui dezechilibru juridico-administrativ este una complexă, care rezultă din cadrul legislativ învechit și defectuos, care împovărează activitatea jurnaliștilor în mod nerezonabil, precum și din aplicarea neuniformă a legii de către furnizorii de informație și instanțele de judecată. Această analiză examinează provocările existente și vine cu recomandări pentru autoritățile Republicii Moldova de restabilire a echilibrului, important, dar fragil, între viața privată și libertatea de exprimare.

Relația dintre viața privată, protecția datelor cu caracter personal, accesul la informație și libertatea de exprimare

Republica Moldova este semnatară a câtorva acorduri la nivel internațional și european în domeniul garantării dreptului la viața privată și al protecției datelor cu caracter personal.^{3 4 5} Termenii "viața privată" și "protecția datelor cu caracter personal" sunt uneori folosiți cu același sens, protecția

datelor fiind considerată o componentă a vieții private. Totuși, din punct de vedere al dreptului internațional, există diferențe clare între acești doi termeni.⁶ Atât în conformitate cu legislația Republicii Moldova, cât și cu cea europeană, protecția datelor ține în special de protecția informației,⁷ în timp ce viața privată poate include un șir de elemente de identificare tangibile și intangibile, inclusiv spațiul fizic al unei persoane.⁸ Pe de altă parte, unele date cu caracter personal, cum sunt informațiile de plată utilizată la procurările online, nu intră în categoria datelor cu caracter personal protejate.

Trebuie de menționat însă că, în timp ce persoanele juridice, inclusiv companiile, nu au dreptul la protecția datelor cu caracter personal, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) recunoaște dreptul lor la viața privată.⁹

În același timp, legislația europeană garantează și dreptul la libera exprimare, definit ca "libertatea de opinie și libertatea de a primi și transmite informații",¹⁰ care este deosebit de important în activitatea jurnalistică. CEDO a menționat că "activitatea de colectare a informațiilor este o etapă pregătitoare esențială în jurnalism și este inerentă libertății presei și protejată".¹¹ Necesitatea fundamentală de a colecta informații pentru activitatea jurnalistică implică existența unei tensiuni inerente între dreptul jurnaliștilor de acces la informație și dreptul subiecților activității jurnaliste la respectarea vieții private și la protecția datelor. Totuși, CEDO consideră ce cele două drepturi "merită să fie respectate în măsură egală" și că marja de apreciere (și anume, nivelul de flexibilitate al autorităților în îndeplinirea obligațiilor lor)¹² "ar trebui, în teorie, să fie aceeași în ambele cazuri".¹³ În practică, însă, autoritățile din Republica Moldova încalcă sistematic acest principiu din motivele explicate mai jos.

Legislația în domeniul vieții private și protecției datelor cu caracter personal folosită drept "scut" legislativ împotriva accesului la informație

Legislația în vigoare în Republica Moldova care stabilește drepturile cetățenilor la viața privată și accesul la informație este învechită și defectuoasă. Legea privind accesul la informație, care prevede procedura și justificarea legală pentru solicitarea informației de către jurnaliști, a fost adoptată în anul 2000 și conține termeni confuzi și definiții insuficient. De exemplu, în loc să utilizeze termenul "informații de interes public" care are un sens mai larg și este mai potrivit, drept recunoscut de Constituție,¹⁴ Legea utilizează termenul "informații oficiale".¹⁵ Legea privind protecția datelor cu caracter personal a fost adoptată în 2011 în baza unei Directive învechite a UE înlocuită ulterior de Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD) în 2018. În consecință, spre deosebire de RGPD, Legea actuală nu stabilește reguli clare privind accesul mijloacelor de informare în masă la informații și relația între dreptul de acces la informație și protecția datelor. De exemplu, legea respectivă nu prevede în mod clar când și dacă datele personale pot fi considerate informații de interes public la care jurnaliștii pot avea acces.

În același timp, Legea oferă unele privilegii pentru jurnaliști - ei pot colecta și publica informații despre o persoană fără consimțământul acesteia dacă aceasta face parte din activitatea lor jurnalistică.¹⁶ Totuși, pentru această excepție sunt prevăzute câteva condiții stricte - subiectul trebuie

să facă informația publică în mod voluntar, și informația 1) trebuie să țină direct de calitatea subiectului de persoană publică sau 2) faptele în care subiectul este implicat trebuie să aibă un caracter public. Aceste condiții sunt îndeosebi de problematice pentru jurnaliștii de investigație, materialele cărora deseori se bazează pe informații despre persoane care nu sunt publice sau informații pe care subiecții intenționat încearcă să le ascundă de public.

În ultimii ani au fost câteva propuneri de modificare a acestor legi, ultima venind de la inițiativa comună a societății civile a Asociației Presei Independente (API), Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI) și Asociației Presei Electronice din Moldova în cooperare cu Freedom House.¹⁷ Propunerile de modificare a legislației actuale dezvoltă propunerile legislative anterioare și încearcă să elimine ambiguitățile legislative care au împiedicat în mod disproporționat accesul jurnaliștilor la informații în favoarea protecției vieții private și a datelor cu caracter personal și au fost prezentate Ministerului Justiției și Parlamentului în iulie curent. Modificările propuse, de exemplu, înlocuiesc termenul "informații oficiale" cu unul mai corect "informații de interes public", oferind o definiție explicită a termenului dat și stabilind niște proceduri clare de accesare a datelor necesare pentru jurnaliști. Mai mult decât atât, modificările propuse prevăd prezumția legală că orice informație trebuie considerate de "interes public" atât timp cât furnizorii de informații nu demonstrează contrariul. Aceste modificări asigură o tranziție importantă de la situația actuală în care jurnaliștilor permanent li se solicită să explice de ce ei solicită anumite informații, autoritățile având o portiță deschisă pentru a respinge astfel de solicitări invocând protecția datelor cu caracter personal. În acest sens, propunerile de modificare vin și cu unele măsuri de transparentizare a agențiilor publice și interzic formele generale de discriminare împotriva mass-media și a jurnaliștilor.

În final, propunerile includ și modificări în Codul civil, care în 2019 a introdus explicit dreptul la protecția reputației sau imaginii publice a persoanei și lista exhaustivă a acțiunilor care pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private, inclusiv interceptarea unei convorbiri private, captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii sau publicarea sau difuzarea de știri privind viața intimă sau de familie fără consimțământul persoanei în cauză.¹⁸ În timp ce Codul civil reglementează limitele dreptului la viața privată,¹⁹ propunerile de modificare prevăd o excepție explicită la dreptul la viața privată atunci când date personale de interes public sunt solicitate în baza Legii privind accesul la informație și a Legii cu privire la libertatea de exprimare.

În momentul redactării acestui document, Parlamentul Republicii Moldova încă nu începuse să examineze propunerile de modificare menționate mai sus, iar un termen oficial pentru examinare nu există.

Efectul descurajator al proceselor de judecată împotriva jurnaliștilor

Din cauza lipsei clarității și tendențiozității în ceea ce privește protecția vieții private în legislația Republicii Moldova, chiar dacă jurnaliștii obțin informațiile de care au nevoie, ei în continuare sunt expuși unui risc ridicat de a fi atrași într-un proces de judecată după publicarea acestora. Oficialii și persoanele publice în mod regulat dau în judecată jurnaliștii pentru calomnie, invocând lezarea demnității, onoarei și reputației în rezultatul publicării articolelor critice ale acestora. De exemplu, Centrul de Investigații Jurnalistice a fost dat în judecată de 17 ori de la crearea sa, fiind invocate aceste motive sau motive similare.²⁰ Cererile reclamanților pentru compensarea prejudiciului moral în procesele de calomnie²¹ pot varia foarte mult – de la 1 000 000 MDL²² la valoarea simbolică de 1 MDL. De cele mai dese ori reclamanții se mulțumesc cu decizia de a obliga mass-media să ceară scuze publice și să retragă publicația jignitoare din spațiul public. În rezultatul analizei cazurilor în instanță, s-a constatat că atunci când acestea ajung la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) de cele mai multe ori instanța se pronunță în favoarea jurnaliștilor.²³ Cu toate acestea, însăși riscul de a fi dați în judecată poate descuraja libertatea de exprimare, deoarece procesele de judecată sunt complexe, costisitoare și consumă mult timp, chiar și atunci când jurnaliștii, în cele din urmă câștigă.²⁴

Aplicarea defectuoasă a legii de către furnizorii de informații și instanțele de judecată

Furnizorii de informații deseori abuzează de ambiguitățile legislative pentru a justifica restricționarea accesului la informație. De exemplu, autoritățile adesea încalcă termenele de satisfacere a solicitărilor de informații sau le resping direct invocând protecția datelor cu caracter personal. În studiul efectuat în 2017, CPR Moldova constată că autoritățile au limitat sau respins în jur de 40% din solicitările de informații invocând Legea privind protecția datelor cu caracter personal, chiar și atunci când solicitările nu aveau legătură cu date cu caracter personal.²⁵ Concluziile ultimului raport al Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal și al ONG-ului Juriștii pentru Drepturile Omului confirmă că invocarea abuzivă a legislației în domeniul privind protecția datelor cu caracter personal continuă să fie o problemă majoră.^{26 27}

Un alt obstacol serios pentru jurnaliști îl reprezintă taxele înalte pentru accesarea informației.²⁸ Legea privind accesul la informație permite furnizorilor de informații să perceapă taxe pentru furnizarea informației, care nu trebuie să depășească mărimea cheltuielilor suportate pentru a face copii, traducere sau expedierea informației. În realitate, jurnaliștii susțin că uneori sunt nevoiți să plătească sume excesive. Un caz notabil în acest sens este cel al jurnaliștilor *Ziarului de Gardă*

care au plătit 896 MDL Agenției Serviciilor Publice pentru șase pagini cu informații publice necesare jurnaliștilor în activitatea lor.²⁹

Aplicarea părtinitoare a cadrului legislativ este uneori încurajată și de hotărârile instanțelor de judecată care clasifică în mod greșit sau inconsecvent solicitările de informații drept petiții. Spre deosebire de solicitările de informație, procesul de depunere a unei petiții presupune niște proceduri birocratice mai stricte și timpi de procesare mai lungi, cauzând obstacole adiționale pentru jurnaliști,³⁰ iar pentru furnizorii de informații este un pretext în plus să invalideze solicitările de informație la propria discreție. În 2019, de exemplu, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul Asociației Presei Independente (API) împotriva Autorității Naționale de Integritate, care respinsese o solicitare de informație din partea API invocând nerespectarea prevederilor cu privire la petiții, și anume faptul că nu era semnată electronic. Curtea a recunoscut acest argument drept întemeiat.³¹ Impactul practic al ambiguităților legislative în ceea ce privește clasificarea solicitărilor de informație este că nu există claritate pentru jurnaliști referitor la cerințele pe care trebuie să le îndeplinească pentru a-și putea îndeplini principala funcție și datorie în activitatea lor – cea de colectare a informațiilor.

Curtea Supremă de Justiție contribuie la intensificarea crizei juridice

Ambiguitățile legislative cu privire la accesul la informație au atins punctul culminant pe 17 iunie 2020 când CSJ a emis o hotărâre controversată în procesul *Asociația obștească Juriștii pentru Drepturile Omului și Tatarau Ana vs Agenția Serviciilor Publice*³², care se referea la respingerea solicitării de informație a Asociației de către Agenție pe motiv de nerespectare a procedurii prevăzute în Codul administrativ (care reglementează procesul de petiționare), și nu a Legii privind accesul la informație (care reglementează solicitările de informație standard). În loc să se pronunțe asupra legii aplicabile sau dacă procedurile prevăzute de cele două legi sunt compatibile, CSJ a constatat că Legea privind accesul la informație a devenit inaplicabilă odată cu intrarea în vigoare a Codului administrativ în aprilie 2019.

Hotărârea respectivă a Curții înseamnă că toate solicitările de informație vor fi considerate petiții în conformitate cu noul Cod administrativ. Jurnaliștii³³ și cercetătorii³⁴ s-au arătat îngrijorați de această hotărâre și de impactul negativ pe care această reclasificare juridică îl poate avea asupra dreptului de acces la informație al cetățenilor și jurnaliștilor. De exemplu, în conformitate cu Codul administrativ termenul de examinare a solicitărilor de informație este de 30 de zile spre deosebire de 15 zile lucrătoare prevăzute în Legea privind accesul la informație, iar în unele circumstanțe acesta poate fi extins până la 90 de zile. De asemenea, jurnaliștii vor fi nevoiți să depună solicitări de informație formale, semnate electronic, iar cele expediate prin poșta electronică (format

mai simplu acceptat anterior) nu vor mai fi acceptate. Trebuie de menționat că, în conformitate cu Codul administrativ, furnizorii de informație sunt doar autoritățile publice, în timp ce companiile private care sunt contractate de autoritățile publice sau care prestează servicii publice nu mai sunt obligate să răspundă la solicitările de informație.

Hotărârea CSJ a fost una neașteptată, pentru că odată cu adoptarea Codului administrativ în 2018, a fost abrogată explicit doar Legea cu privire la petiționare, fără a se face vreo referire la Legea privind accesul la informație. Mai mult decât atât, ultimele hotărâri ale Guvernului au fost adoptate în condițiile Legii privind accesul la informație. Dispoziția nr. 1 a Comisiei pentru situații excepționale,³⁵ care prevedea prelungirea termenului de examinare a solicitărilor de informație pe perioada stării de urgență instituită în legătură cu pandemia COVID-19³⁶ (o decizie controversată), se baza pe termenii prevăzuți în Legea privind accesul la informație.³⁷ Mai mult decât atât, în iulie 2020 însăși CSJ a emis câteva hotărâri în conformitate cu Legea cu privire la accesul la informație, inclusiv cazul *Constantin Tănase vs Inspectoratul Național de Probațiune*³⁸ și *Burac Victor vs IP Agenția informațională de stat Moldpress*,³⁹ ceea ce indică faptul că însăși CSJ este inconsecventă în deciziile sale și poate în final să fie nevoită să-și schimbe poziția cu privire la valabilitatea și forța juridică a legii sus-menționate.

Ultimul cuvânt în această problemă ar putea avea curând Curtea Constituțională. În iulie curent, Curtea a înregistrat două sesizări din partea Juriștilor pentru Drepturile Omului privind constituționalitatea unui articol din Codul administrativ^{40 41} care se referă, printre altele, la Legea privind accesul la informație. Așadar, Curtea urmează să se pronunțe asupra relației dintre cele două legi, deși încă nu a fost stabilit un termen pentru examinarea acestui subiect. Până atunci, însă, jurnaliștii sunt lăsați să se descurce singuri cu normele ambigue și imprezibile în domeniul accesului la informație.

Concluzii și recomandări

În prezent, balanța dintre libertatea de exprimare și dreptul la viața privată în Republica Moldova se înclină puternic în favoarea celei din urmă, creând obstacole semnificative în activitatea jurnalistică de colectare a informațiilor. Problema este una sistematică: legislația națională este defectuoasă, furnizorii de informații aplică legea în mod selectiv, iar instanțele de judecată interpretează și o aplică în mod neconsecvent. Pentru eliminarea acestui dezechilibru dintre aceste două drepturi este necesară o strategie eficientă de reechilibrare, iar ca implementarea acesteia cu adevărat să producă rezultate relevante pentru mass-media sunt necesare următoarele acțiuni din partea Guvernului:

Adoptarea modificărilor legislative propuse în iulie 2020

După cum s-a menționat deja, modificările propuse recent de organizațiile societății civile pot aduce îmbunătățiri esențiale

în domeniul accesului la informație, dar cel mai important, vor elimina ambiguitățile legislative care au permis până acum furnizorilor de informație și instanțelor de judecată să interpreteze sau să aplice legea în mod greșit sau abuziv. Ca urmare a hotărârii recente a CSJ care creează incertitudine cu privire la Legea privind accesul la informație necesitatea adoptării unor prevederi care să o înlocuiască a devenit și mai urgentă. Așadar, se recomandă adoptarea de către Parlament a modificărilor propuse cât mai repede posibil.

Reechilibrarea celor două drepturi în instituțiile publice

Furnizorii de informație sunt primele instanțe cu care contactează jurnaliștii pentru a obține informații. În scopul asigurării transparenței și răspunderii, ei trebuie să furnizeze în mod eficient și fără întârzieri jurnaliștilor și publicului informațiile la care aceștia au dreptul. Instituțiile de stat trebuie să publice mai multe informații pe paginile lor web, inclusiv informațiile de contact ale angajaților, rapoartele de activitate și bugetul, informații privind achizițiile publice. În așa mod se va facilita accesul la informație pentru public și va fi redusă povara administrativă de a răspunde la solicitările de informații. Se recomandă organizarea activităților de instruire în domeniul datelor cu caracter personal, confidențialității și legislației în domeniul mass-media pentru angajații din sectorul public, astfel încât să conștientizeze și să cunoască despre obligația lor de a furniza cât mai multă informație posibil, în loc să folosească ambiguitățile legislative drept argument pentru nefurnizarea informațiilor. Schimbul pro-activ de informații, de asemenea, va reduce riscul atragerii instituțiilor guvernamentale în procesele de judecată costisitoare ce țin de accesul la informație în instanțele superioare.

Eliminarea vidului instituțional în domeniul dreptului de acces la informație

Legea actuală prevede explicit atribuția Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal de a asigura aplicarea corespunzătoare a Legii privind protecția datelor cu caracter personal. Cu toate acestea, nu există nici o altă autoritate similară care să protejeze activ dreptul de acces la informație. În schimb, accesul la informație este protejat în mod fragmentat la examinarea cazurilor individuale de către instanțele de judecată, ceea ce înseamnă că răspunsul la încălcarea Legii privind accesul la informație este fragmentat și anemic. Trebuie să existe o autoritate care să fie responsabilă de protecția dreptului de acces la informație, fie prin atribuirea acestui mandat Ombudsmanului, fie prin crearea unei instituții noi în acest scop.

Asigurarea unei practici judiciare uniforme

Nici una dintre recomandările menționate mai sus nu va fi eficientă dacă instanțele de judecată nu vor interpreta și aplica legea uniform. Până acum, la examinarea cazurilor

cu privire la accesul la informație, în loc să stabilească clar limitele dreptului la viața privată și a dreptului de acces la informație, instanțele de judecată în general se concentrează pe aspectele procedurale, cum ar fi formatul solicitărilor de

informație. În acest sens, este necesară opinia consultativă a Curții Supreme de Justiție care să aducă claritate pentru instanțele de judecată în ceea ce privește echilibrarea acestor drepturi.

Referințe

- 1 Reporterii fără frontiere, *Moldova*, disponibil pe <<https://rsf.org/en/moldova>>, accesat pe 31 iulie 2020.
- 2 World Justice Project, *Indicele Statului de Drept*, disponibil pe <<https://bit.ly/2FKs094>>, accesat pe 31 iulie 2020.
- 3 Adunarea Generală a ONU, *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, 10 decembrie 1948, 217 A (III), disponibilă pe <<https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html>>, accesată pe 8 august 2020.
- 4 Consiliul Europei, *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, modificată prin Protocoalele nr.11 și 14*, 4 noiembrie 1950, STE 5, Articolul 10 (1).
- 5 Consiliul Europei, *Convenția pentru protecția persoanelor referitor la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal*, 28 ianuarie 1981, STE 108, disponibilă pe <<https://www.refworld.org/docid/3dde1005a.html>>, accesată pe 29 septembrie 2020.
- 6 Juliane Kokott, Christoph Sobotta, "The distinction between privacy and data protection in the jurisprudence of the CJEU and the ECtHR" (n.t. "Diferența între viața privată și protecția datelor în jurisprudența CJUE și CEDO") (2013), *International Data Privacy Law*, Vol 3, nr. 4.
- 7 *Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD)*: Regulamentul (EU) 2016/679 al Parlamentului European și Consiliului Europei din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/EC (Regulamentul general privind protecția datelor), JO 2016 L 119/1. Articolul 4.
- 8 Legea nr.64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare și Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
- 9 *Bernh Larsen Holding AS și alții v Norvegia* (2013) App nr. 24117/08, para 159.
- 10 Consiliul Europei, *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, modificată prin Protocoalele nr.11 și 14*, 4 noiembrie 1950, STE 5, Articolul 10 (1).
- 11 *Shapovalov v Ucraina* (2012) App nr. 45835/05, para 68.
- 12 S. Greer – *The Margin of Appreciation: Interpretation and Discretion under the European Convention on Human Rights* (n.t. "Marja de apreciere: Interpretarea și discreția în conformitate cu Convenția europeană a drepturilor omului"), Consiliul Europei, 2000, p. 5.
- 13 Consiliul Europei/Curtea Europeană a drepturilor omului, *Ghid privind Articolul 8 din CEDO – Dreptul la respectarea vieții private și de familie* (2020) p 15.
- 14 Constituția Republicii Moldova, în vigoare din 27 august 1994, articolul 34.
- 15 *Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație*, disponibilă pe <<https://bit.ly/2S3DmYU>>, accesată pe 31 iulie 2020.
- 16 *Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal*, disponibilă pe <<https://bit.ly/33FNONs>>, accesată pe 31 iulie 2020.
- 17 Justicemoldova.md, proiectul de lege pentru îmbunătățirea accesului la informațiile de interes public a fost prezentat și consultat online, disponibil pe <<https://bit.ly/34PpLVY>>, accesat pe 25 august 2020.
- 18 Codul Civil al RM, articolele 45-47, republicat în Monitorul Oficial nr. 66-75 din 1 martie 2019 art.132.
- 19 Ibidem, articolul 47.
- 20 Centrul pentru Jurnalism Independent, *Cartea albă a mass-mediei din Republica Moldova* (2020), disponibilă pe <<https://bit.ly/2YN2qzI>>, accesată pe 25 august 2020.
- 21 *Lazari Constantin vs Ziarul Adevărul Moldova* (2014), CS, dosarul nr. 2ra-1479/14.
- 22 De exemplu, *Vladimir Voronin vs ÎCS Jurnal de Chișinău Plus SRL, Cheianu Constantin* (2018), CSJ, dosarul nr. 2ra-1525/18; *Uzunov Andrei vs ÎS Publicația periodică ziarul raional Taraclia Svet* (2019), CS, dosarul nr. 2ra-1266/19.
- 23 De exemplu, *Ruta-Prim SRL, Iurie Topala vs Redacția Ziarului Moldova Suverana, Belrinschi Ion, Casa Editorială Moldova Suverană și Vialon SRL* (2013), CSJ, dosarul nr. 2ra-1947/13; *Bobeico Vladimir vs Ziarul Plaiul Orheian* (2013), CSJ, dosarul nr. 2ra-1466/13; *Pruteanu Oleg vs AO Asociația Reporterii de Investigație și Securitate Editorială din Moldova* (2019), CSJ, dosarul nr. 2ra-1895/19; *Uzunov Andrei vs ÎS Publicația periodică ziarul raional Taraclia Svet* (2019), CSJ, dosarul nr. 2ra-1266/19; *Ghenadii Cosovan, Victor Alexeev, Anatolie Caraman, Veaceslav Balacci vs ICS Jurnal de Chișinău Plus SRL, Constantin Cheianu, Anatol Durbală* (2020), CSJ, dosarul nr. 2ra-22/20; *Cîrlan Gheorghe vs ICS Jurnal de Chișinău Plus SRL, Grosu Tamara, Nistor Nicolae, Burlacu Eufrosinia* (2020), CSJ, dosarul nr. 2ra-494/20.
- 24 Vasile Botnaru, "Alina Radu: Investigațiile sunt un produs de lux, necesită mult timp pentru documentare și bani pentru acces la informație", disponibil pe <<https://bit.ly/32TcfOL>>, accesat pe 25 august 2020.
- 25 CPR, "Cum statul îngrădește accesul presei la informația de interes public?", disponibil pe <<https://bit.ly/33JF7BG>>, accesat pe 25 iulie 2020.
- 26 Centrul pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Raportul de activitate pentru 2019, p. 58, disponibil pe <<https://bit.ly/2QDuWqx>>.
- 27 Juriștii pentru Drepturile Omului, "Experiment social de măsurare a nivelului de receptivitate a autorităților publice centrale și locale la solicitări de informații publice" 2020. Disponibil pe <<https://bit.ly/2GYdWtH>>, accesat pe 12 octombrie 2020.
- 28 Natalia Ionel și Victor Gotișan, "De ce accesul la informație mai este o problemă în Republica Moldova" (*Freedom House*, martie 2020) disponibil pe <<https://bit.ly/2XN4K0z>>, accesat pe 31 iulie 2020.

- 29 Anatolie Eșanu, "Cât îi costă pe jurnaliști, în timp și bani, accesul la informație" (*Ziarul de Gardă*, 23 februarie 2018) <<https://bit.ly/3300AaT>>, accesat pe 31 iulie 2020.
- 30 Petițiile au fost reglementate de Legea cu privire la petiționare până la intrarea în vigoare a noului Cod administrativ în aprilie 2019. Acesta reflectă aceleași aspecte cu privire la petiții ca și legea anterioară.
- 31 AO *Asociația Presei Independente vs Autoritatea Națională de Integritate a Republicii Moldova* (2019), Curtea de Apel Chișinău dosarul nr. 3a-622/19.
- 32 *Asociația Juriștii pentru Drepturile Omului și Tataru Ana vs Agenția pentru Servicii Publice* (2020), CSJ, dosarul nr. 3ra-554/20.
- 33 Media Azi, "CSJ: Legea privind accesul la informație este inaplicabilă. Ce consecințe ar putea avea o decizie a magistraților" (*Media Azi*, 26 iunie 2020) disponibil pe <<https://bit.ly/3gJVd1L>>, accesat pe 28 iulie 2020.
- 34 Veronica Mocanu, "Interpretări și deosebiri practice între cererea de acces la informația oficială și petiție" (2019) *Revista Institutului Național de Justiție* nr. 4 (51) pg 46-49.
- 35 Comisia pentru situații excepționale a Republicii Moldova este un organ temporar creat în martie 2020 pentru a gestiona starea de urgență în Republica Moldova în legătură cu pandemia COVID-19.
- 36 Comisia pentru situații excepționale a Republicii Moldova, Dispoziția nr.1 din 18 martie 2020, disponibilă pe <<https://bit.ly/2PCxBjV>>, accesată pe 6 august 2020.
- 37 Anticoruptie.md, "Guvernul triplează termenul de soluționare a cererilor de acces la informația de interes public pe durata stării de urgență // Ce spun experții" (*Anticoruptie.md*, 3 aprilie 2020) disponibilă pe <<https://bit.ly/2F0RmiT>>, accesată pe 31 iulie 2020.
- 38 *Constantin Tănase vs Inspectoratul Național de Probațiune* (2020), CSJ, dosarul nr. 3ra-692/20.
- 39 *Burac Victor vs IP Agenția Informațională de Stat Moldpres* (2020) CSJ dosarul nr. 3ra-614/20.
- 40 Sesizarea nr. 117g din 16 iulie 2020, disponibilă pe <<https://bit.ly/2FUVyln>>.
- 41 Sesizarea nr. 128g din 30 iulie 2020, disponibilă pe <<https://bit.ly/3jsmSoV>>.

Patricia Zghibarța

Patricia Zghibarța este expertă în domeniul statului de drept și reformei justiției. Patricia este absolventă a Universității de Stat din Moldova și a făcut studiile de masterat în drept la Universitatea Cambridge, unde a fost bursieră a programului Chevening și Cambridge Trust Fund. Printre domeniile de interes ale Patriciei sunt dreptul internațional public, soluționarea diferendelor internaționale și interacțiunea dintre drept și tehnologie.

Ciclul de sinteze de politici "Media Forward" este posibil datorită suportului generos acordat de poporul American și Britanic prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Britanice la Chișinău. Responsabilitatea pentru conținut revine Freedom House. Conținutul nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Ambasadei Britanice, USAID sau ale Guvernului Statelor Unite.

Freedom House este o organizație nonprofit, nepartizantă, care susține schimbările democratice, monitorizează libertatea și promovează democrația și drepturile omului.

1850 M Street NW,
11th Floor
Washington,
DC 20036

www.freedomhouse.org
[@FreedomHouseDC](https://www.facebook.com/FreedomHouseDC)
202.296.5101
info@freedomhouse.org